

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse dá 2 ori: Merceurea si Sambet'a. Fôica una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 r. v. a. Pentru tieri esterne 15 f. pe unu anu séu 45 doidiaceri, or 3 galbini si 3 doidiaceri mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 99.

Brasiovu, 15. Decembre 1861.

Anulu XXIV.

Museulu dela Clusiu si Asociatiunea dela Sibiu.

I. Noi nu lipsiramu a impartasi cu alta ocaziune cate ceva despre rezultatulu adunarii generale a societatii museului transilvanu, tiente in Clusiu catra capetulu lunii Noembre; avemu înse temeieri mai multe care ne îndemna, cá acum dupa ce ne este ertatu a mai resuflá cevasi din sgototulu politiceii, se ne re'ntórcemu încă odata la starea de astadi si la lucrarile acelei societati.

Societatea infiintata in Transilvani'a spre a fundá si a conservá unu institutu sciintificu sub nume de museu intru intielesulu statuteloru sale nu este vreunu asiementu proprie nationalu magiaru, precum nu e nici societatea pentru cunóscerea patriei (Verein für Vaterlandskunde) germana séu sasésca. Gubernulu centralu niciodata nu s'a invoitu a se dá reuniuniloru séu societatiiloru sciintifice ori literarie, caracteru specificu nationalu. Cu tóte aceste a numit'a societate pentru cunóscerea patriei, resiedietóre in Sibiu are in fapta unu caracteru germano-sasescu, atatu pentruca limb'a desbateriloru si a manipularii intrens'a este cea germana, catu si pentruca mai toti membrii aceleia suntu sasi transilvani. Totu din asemenea cause societatea museului din Clusiu este in fapta ungurésca, incatu Dn. v.-presiedintele aceleia Dr. Josifu Szabó avú intru nimicu a o dechiará pe aceeasi atatu in cuvëntulu seu de deschidere, catu si in celu cu care intimpiná pe Esc. S'a Dn. Conte Emericu Mikó la re'ntórcerea acestuia din Vien'a nu numai de nationala magiara, ci — si de singurulu limanu de scapare si aparamentu alu nationalitatii magiare in Transilvani'a la unele casuri neprevédute.*) Déca noi premitemu asemenea observatiuni, nu o facemu acest'a cu vreo imputatiune, departe se fia! Romanii transilvani nu au nici a imputá si atatu mai puçinu a pismui celorulalte doue natiuni nesciinti'a loru pe calea sciintieloru, ci datorinti'a romaniloru este numai a se conduce de o nobila rivalitate, a lucrá si a face asemenea, eara dreptulu loru sacru care niciodata nu li se va poté disputá, este a pretinde, cá mai multu se nu li se lungésca nimini in cararea culturei loru nationale, candu voiescu a purcede si ei pe dëns'a. De aci încolo romanii nu potu manecá dela punctulu de unde manecara altii, prin urmare deocamdata nici ca potu merge alaturea cu ceia; ci voru manecá din altu stadiu órecare; eara la timpulu seu voru sosi totu acolo, incatreu nesuescu toti ceilalti. In acésta cale înse romanii voru trebui se tiena in ochi tóte lucrarile sciintifice ale celorulalti compatrioti, pentru cá dupa impregiurari se se póta folosi de acelea; eara apoi se fia dënsii încredintiati, ca va veni anca si timpulu acela, cându unguirii si sasii anca voru imprumutá multe dela romani, pe carii pana acum ii cunoscú multu mai reu decatu pe oricare altu poporu din tierile europene.

Este interesantu a cunósce starea finantiala a museului din Clusiu, pe care noi altadata o respicaramu numai cá prin trécatu in o cifra neesacta. Acést'a se cunósce din socotél'a data de casierulu societatii in 25. Noembre a. c. Din aceea se vede cumca:

In 22. Noembre 1860 museulu avea:

a) in auru 103 galbini; b) in obligatiuni urbariale care umbla cu interesu 104,700 fl.; c) in obligatiuni de statu din imprumutulu numitu nationalu (1854) 5800 fl.; d) in obligatiuni particulare de ale fundatoriloru 28,326 fl.; e) capitalulu datu cu interesu 8800 fl.; f) in bani per cassa 4521 fl. 33 cr.; adica sumele totale: 103 galbini si 152,147 fl. 33 cr. Séu subtragendu spesele curente (lefile s. a.) 103 galb. si 144,866 fl. cá fondu statatoru.

Pe a. 1861 au intratu a) 39 galbini; b) in oblig. urbar.

20,000 fl.; c) oblig. nation. 100; d) pe oblig. nat. in schimbu oblig. urbar. 5900; e) dela fundatori 4103 fl. 15 cr.; f) in oblig. ipotec. bani dati imprum. 115,500 fl.; g) intrati in bani adunati dela membrii (noi?) 465 fl.; fondulu Haynald (pentru istoria) 300 fl.; h) implinire in bani la schimbulu oblig. nat 785 fl.; i) interese dela oblig. fundationale 7352 fl. 68 cr.; k) interese dela bani dati cu dobenda 3835 fl. 50 cr.; l) danii odata pentru totudeauna 169 fl. 64 cr.; m) in asia numite bonuri 2,427 fl. 50 cr.; n) depositu la biblioteca 49 fl.

Luanduse totu feliulu de obligatiuni dupa valórea loru nominala, eara nu dupa cursu, eara galbinii cate 6 fl.; atunci sum'a averii museului in bani ar face 323,896 fl. 77²/₃ cr. v. a., eara dincontra averea totala in bani pe a. 1861 este numai 173,626 fl. 30⁵/₁₀ cr. In acésta suma nu se cuprindu colectiunile felurite despre care a fostu vorb'a cu alta ocaziune.

Spesele cum amu díce peritóre ale museului au fostu in a. 1861 pe cladirea casei ce se gatesce pentru incaperea museului 10,821 fl. 97 ³/₆ cr, eara in lefi s. a. 6853 fl. 50 ²/₆ cr.

In totu casulu frumóse sume, frumosu zelu, care merita de a fi laudatu si imitatu. Ci eata, tocma acest'a póte fi impregiurarea ce va fi indemnatu pe „Korunk“ de a luá in bagatelulu cele 5600 fl. care s'au adunatu in órele dintei ale subscriptiuniloru deschise si a le depunerii sumelor subscrise in adunarea generala a asociatiunii transilvane romanesci. Noi multiamimu numitululu jurnalulu pentru acelu pintenu ce da romaniloru, cá ei anca se sacrifice pe catu numai potu pentru noulu loru institutu de cultura; recunóscemu si atata, ca acea suma de 5600 fl. séu si 10,000 fl. cata se va fi adunatu in urmatórele díle ar fi o bagatela in referintia catra nenumeratele trebuintie ale romaniloru; nici decum insa nu voimú a recunósce ca aceea ce au oatu si voru — — — — — dudu asociatiunii loru ar fi singur'a mesura, dupa care se póta cineva judecá starea loru materiala, cum si alu loru devotamentu pentru cultura si inaintarea in sciintia. Tocma pentru aceea noi poftimu pe „Korunk“, ca cu acésta ocaziune se mai arunce in cumpana anca si urmatórele impregiurari si cifre.

Romanii transilvani (vorbimu astadata numai despre acestia) nu luara dela statu in acesti 12 ani din urma pentru institutele lor de cultura nici unu cruceriu frántu, pentruca cele doue institute pedagogice infiintiate de joi pana mai apoi intre anii 1850—1851 la Orlatu si Nasaudu se potu considerá mai deadreptulu cá ajutate din fondurile regimentelor. Cu tóte aceste romanii au scosu sume relative maricele din pungile lor, spre a pune temeieru mai bunu viitoriulni si fericirii proprié nationale si spirituale.

In Blasiu dupa revolutiune resiedinti'a, bisericile, scólele, seminariulu, casele capitulare, tipografi'a, bibliotecele scl. scl. au fostu sparte, depredate, in catuva ruinate. Restaurarea toturoru pe catu s'a potutu cu incetulu, o vomu calcula fórte moderatu, adica preste totu la 100,000.

In Sibiu resiedinti'a asemenea depredata, lipsa totala de seminaru, fundatiuni, vestminte bisericesci, tipografia scl. Asia cumpararea casei in strat'a macelariloru, a gradinei, a tipografiei, fundatiunea Franciscu-Josefiana, a pretiloru neputinciosi, alui Pantazi, a tipografiei s. a. s. a. earasi celu mai puçinu 100,000 fl.

In Brasiovu cladirea scóleloru 80,000 fl.

„ „ „ Fondulu profesoriloru (cu alu lui J. Juga impreuna*) 30,000 fl. Fondulu reuniunii fem. rom. 22,000 fl.

In totu Ardealulu din vreo 400 scóle infiintiate celu puçinu 200 case de scóle cladite de nou un'a cu alta cate 500 fl. — 100,000 fl.

Lefi la 200 dascali neavuti pana acum, un'a cu alt'a numai cate 100 fl. pe an. in 5 ani**) 50,000 fl.

*) Preste totu Dn. Dr. Jos. Szabó a cam politisatu multisoru in acele cuvinte ale sale, adica ce se mai dicemu, a vorbitu in spiritulu díleloru in care traimu. —

*) Afara de ajutoriulu moldavo-romanescu cu 1000 galbini.

**) In partea meridionala a Transilvaniei se afla cele mai multe scóle romanesci inestrate binisioru.

